

- a) zapuzení (*taláq*),
  - b) přirovnání manželky k ženě, jež je muži zakázána (*zihár*),
  - c) přísaha muže o zdržení se intimního života s ženou po určitou dobu (*ílá*),
- 4) na základě dvoustranného právního úkonu manželů
    - a) zrušení manželství na základě dohody (*chul^c* a *mubára 'a*),
    - b) obvinění manželky z nevěry (*li^cán*) doprovázené přísahami obou manželů,
  - 5) rozvod soudní cestou na základě různých důvodů (*tafríq*),
  - 6) zrušení manželství soudem (*fasch*).

12.1 Změna víry jednoho z manželů

Na tomto místě není možné se obsírně věnovat odpadlictví od víry, jakkoli se jedná o téma vysoce zajímavé. Pro muslima hraje příslušnost k islámu v jeho soukromém, ale i společenském životě podstatnou roli. Vedle pokrevního příbuzenství je víra dalším pojítkem v muslimské společnosti. Zpřetrhání těchto vazeb má pro muslima fatální společenské a právní následky. Je vystaven trestnímu postihu, nemůže dědit po muslimovi, zůstaviteli, vedle ostatních zákonných dědiců, ledaže by na něj bylo pamatováno v poslední vůli. Vychází se totiž z obecného principu, kdy po sobě dědí jen příslušníci stejné víry, tzn. muslim po muslimovi, nemuslim po nemuslimovi, byť mezi právními školami jsou jisté nuance co do otázky, kdo je oprávněn dědit po odpadlíkovi atd.⁵²⁵ Jaké jednání vede k označení muslima za odpadlíka? Šáfi^covci mezi akty, které mají za následek odpadnutí od islámu, řadí mj. spílání Bohu nebo jeho Poslovi, popírání Boží existence, ale i popírání verše Koránu či něčeho, co je podle konsenzu muslimů povinnou součástí islámu. Stačí, aby byl muslim sarkastický ohledně nějakého pravidla v islámském právu, a může být považován za odpadlíka.⁵²⁶

Otázka změny víry jednoho z partnerů je řešena v právu velmi kazuisticky, ale odpovídá v zásadě požadavkům na manžele co do jejich víry. Neznamena to nic jiného, než že po dobu trvání manželství musí manželé splňovat kritéria

---

⁵²⁵ Blíže viz např. HUSSAIN, Abid. *The Islamic Law of Succession*. Rijád: Darussalam, 2005, s. 45 an.

⁵²⁶ HUSSAIN, Abid. *The Islamic Law of Succession*. Rijád: Darussalam, 2005, s. 597–598.

pro uzavření manželství. Pokud si muslim může vzít jen muslimku, židovku nebo křesťanku, a naopak muslimka jen muslima, musí být příslušnost víry zachována i po dobu trvání manželského svazku. Dojde-li ke změně víry, může to mít, nutně ale nemusí, vliv na případný zánik manželství. Na posouzení celé situace z hlediska práva má vliv i konzumace manželství.

Odpadne-li muž od islámu a jeho žena je muslimka a manželství nebylo konzumováno, pak je okamžitě anulováno a žena má nárok na polovinu *mahr*. Bylo-li konzumováno, pak na celý *mahr*.⁵²⁷ To samé platí, pokud by oba dva manželé odpadli od islámu. Pokud se však doposud manžel hlásil k zoroastrijcům a jeho žena také a on se rozhodl pro přijetí islámu, není možné, aby zůstali manželé, a manželství je anulováno.

I změna víry ženy může mít vliv na další existenci manželského svazku. Pokud i nadále patří k jednomu z náboženství „lidu knihy“, nemá to na manželství vliv (ponechávám stranou trestněprávní postih ženy za odpadnutí od islámu). Pokud by se ale rozhodla být ateistkou nebo pro jiné náboženství než je islám, křesťanství a judaismus, nespĺňuje předpoklady pro manželku muslima a manželství zanikne. Přijme-li žena islám a její muž není muslim, její manželství je z hlediska islámského práva anulováno.⁵²⁸

Výše uvedené příklady počítají s okamžitým anulováním manželství, pokud manželství nebyla konzumována. Došlo-li nicméně k sexuálnímu styku mezi manžely, musí uplynout tzv. čekací doba ženy (*‘idda*). Během ní se mohou manželé rozhodnout pro zhojení vady, přijmout islám a manželství tak podržet v platnosti.

12.2 Zapuzení ženy (taláq) podle klasického islámského práva

12.2.1 Obecně o rozvodu

Na rozvod je v muslimské společnosti nazíráno jako na věc, kterou „Bůh ze všeho nejvíc nenávidí“,⁵²⁹ jak je i dochováno v *hadíthech*: *‘Umar, kéž je s ním*

⁵²⁷ AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafi School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 398.

⁵²⁸ AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana, 2008, s. 532.

⁵²⁹ Stejný náhled má i židovské právo, kde se nahlíží na rozvod také velmi negativně, jako na tragédii. Tak je uvedeno i v Bibli (Malachiáš 2:16).

Bůh spokojen, podává zprávu o tom, že Prorok (NBŽM) řekl: „Ze všech dovolených jednání je rozvod ta nejvíce ohavná věc v očích Boha či Bůh zatratí toho, kdo ochutnal (pozn. míněno požitky dovolené v rámci manželského svazku) a pak se rozvedl.“

Rozvod měl by být opravdu až tím posledním řešením po zralém uvážení a až tehdy, kdy soužití manželů je nemožné a není šance na záchranu manželství.⁵³⁰ Rozvod by tak neměl být jen příležitostí, jak nabyt svobodu a najít si jiného partnera pro své potěšení,⁵³¹ protože rozvod je jedna z nejvážnějších věcí v životě.⁵³²

Na druhou stranu není právo manžela na zapuzení ženy (*taláq; repudiation, unilateraldivorce, Verstoßung*) nikterak zpochybňováno. Záleží pouze na muži, zda tohoto práva využije, či nikoli. Ženě právo zapudit svého manžela nenáleží. Důvodem je, že muž má být uvážlivější než žena, která je spíše emotivnější. Navíc se předpokládá, že muž je více zainteresován na zachování manželství, protože s jeho zánikem jsou spojeny finanční náklady (zaplacení *mahru*, výživné po čekací dobu atd.).⁵³³

Podle klasického islámského práva není nutné, aby nastala určitá skutečnost, na základě které by byl muž oprávněn svou ženu zapudit. K zapuzení může dojít i bez udání důvodu⁵³⁴ a záleží tak do jisté míry na libovůli muže a jeho míře náboženského přesvědčení. Muž tak má obecně podle islámského práva nesrovnatelně větší možnosti se vymanit z manželského svazku a žena jako by žila pod všudypřítomnou hrozbou rozvodu.⁵³⁵

---

⁵³⁰ SIDDIQI, Muhammad Iqbal. *The Family Laws of Islam*. New Delhi: S. M. Shahid for International Islamic Publishers, 1986, s. 215.

⁵³¹ Takoveto jednání není schvalováno, viz *hadíth*: *Bůh proklel ty muže a ženy, kteří často užívají rozvodu kvůli sexuálnímu potěšení*.

⁵³² Viz *hadíth*: *Abú Hurajra, kéž je s ním Bůh spokojen, podává zprávu o tom, že Prorok (NBŽM) řekl: „Jsou zde tři věci, které jsou považovány za vážné, bez ohledu na to, zda jsou vykonány s rozmyslem, či v žertu: (uzavření) manželství, rozvod a zpětvzetí ženy (po rozvodu, který není neodvolatelný).“* (Tirmidhí)

⁵³³ Názory některých islámských právníků, jak uvádí Rohe. ROHE, Mathias. *Das neue ägyptische Familienrecht: Auf dem Weg zu einem zeitgemäßen Islamischen Recht. Das Standesamt: Zeitschrift für Standesamtwesen, Familienrecht, Staatsangehörigkeitsrecht, Personenstandsrecht, internationales Privatrecht des In- und Auslands*. 2001, 54. Jahrgang, Nr.7, s. 194.

⁵³⁴ EBERT, Hans-Georg. *Das Personalstatut arabischer Länder: Problemfelder, Methoden, Perspektiven. Ein Beitrag zum Diskurs über Theorie und Praxis des Islamischen Rechts*. Frankfurt am Main: Petr Lang, 1996, s. 108.

⁵³⁵ Anderson hovoří o *ever-present shadow of divorce*. ANDERSON, Norman. *Islamic Law in the Modern World*. New York: New York University Press, 1959, s. 51.

12.2.2 Základní podmínky zapuzení

V Koránu je možné se setkat se zapuzením na několika místech. Formulace zapuzení z doby předislámské: *Jsi pro mne jak záda mé matky* (58:2 a 33:4) neměla za následek právoplatný rozvod. Zapuzená manželka totiž i nadále žila v domě manželově a nemohla se znovu provdat. Tento nežádoucí stav Korán zakazuje a muslim se od nynějška má rozhodnout buď pro úplný rozvod, nebo vzít manželku zpět. Centrálními verši jsou však verše súry 65:

65:1 *Proroku! Rozvádíte-li se svými ženami, tedy se s nimi rozvedte v ustanovené pro ně lhůtě a počítejte přesně dny čekací lhůty a bojte se Boha, Pána svého! Nevyhánějte je z jejich domů a necht' z nich neodcházejí, leda kdyby se dopustily hanebnosti zjevné. A toto jsou omezení Boží a kdo přestupuje omezení Boží, ten sám sobě křivdí. Ty nevíš, ale možná že Bůh později způsobí nějakou věc jinou.*
65:2 *A když ženy dosáhnou lhůty své, pak je buď podržte podle zvyklosti vhodné, anebo se od nich odlučte také podle zvyklosti vhodné. A vyžádejte si svědectví dvou osob spravedlivých mezi vámi a přistupte k svědectví při Bohu. A toto je napomenutí tomu, kdo věří v Boha a v den soudný. A kdo je bohabojný, tomu On připraví východisko.*

Za pilíře zapuzení se považuje (tj. jeho prvky): forma jeho projevu, žena, oprávnění ho vyslovit, úmysl a osoba, jež ho vysloví (manžel).⁵³⁶ Obecně platí, že muž může zapudit jen tehdy, pokud:

- bylo manželství právoplatně uzavřeno, tzn., že byla uzavřena platná manželská smlouva;
- není pro zapuzení předepsána žádná forma. Je možné ho učinit slovy, ale i písemně;
- je muž plnoletý, je duševně zdravý, není mentálně postižený;
- žena je ve stavu rituální čistoty (*tuhr*) a muž s ní ještě neměl od její poslední menstruace (*hajd*) sexuální styk.⁵³⁷

⁵³⁶ AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana publications, 2008, s. 556.

⁵³⁷ Tj. v období, kdy žena nemá menstruaci, ale i v období těsně po porodu. Důvody, proč by se neměl muž rozvádět se ženou v tomto období, mají být následující: Žena je v tomto období přecitlivělá a v napětí kvůli fyziologickým změnám a pokud menstruuje, tak není možné se oddávat intimnímu životu (v plné míře). Tak např. SIDDIQI, Muhammad Iqbal. *The Family Laws of Islam*. New Delhi: S. M. Shahid for International Islamic Publishers, 1986, s. 219.

Jedině plnoletý muž má právo zapudit svou ženu. Zapuzení vyslovené nezletilým, příp. jeho zákonným zástupcem je neúčinné, na tom se shodnou všechny sunnitské právní školy, i ší'ca. Na druhou stranu se podmínka zletilosti nevztahuje na ženu. Ta může být zapuzena i před dosažením zletilosti.⁵³⁸ Muž má dvě možnosti, jak ženu zapudit – osobně nebo v zastoupení, na tom panuje shoda. Pokud si vybere druhou možnost, vztahuje se na jeho zmocněnce také požadavek plnoletosti.⁵³⁹ Trpí-li muž duševní poruchou nikoli přechodnou,⁵⁴⁰ je jím vyslovený rozvod považovaný za neplatný. Duševní porucha, kvůli níž se u muže střídají fáze, kdy není zcela způsobilý k právním úkonům, a okamžiky, kdy je zcela při smyslech, nemusí nutně znamenat neplatnost projevu vůle nemocného. Ve fázi či v okamžiku, kdy je zdrav a vědom si, co činí, je vyslovení zapuzení považováno za platné právní jednání.⁵⁴¹ Obdobně je nazíráno právníky na projev vůle osoby nacházející se ve stavu zuřivosti či šílenství, jenž byl vyvolán např. smutkem, problémy či náhlou příhodou. Osoba ztrácí kontrolu nad svým jednáním, a proto i právní jednání těchto osob je dle jednotného názoru právníků bez právních následků, tzn. pokud by bylo zapuzení vysloveno ve stavu zuřivosti či přechodného šílenství, nemá právní následky.

12.2.3 Stav muže v okamžiku zapuzení

Muž by měl zapudit ženu ve stavu, kdy si je vědom, co činí. Mohou nastat situace, kdy můžeme být na vázkách, zda je dán úmysl a vůle k zapuzení ženy, či zda (zcela) nechybí. V úvahu přichází i projev vůle, který nekoresponduje s vnitřním chtěním jednajícího. Islámské právo řeší, kdy jsou spojeny se zapuzením právní následky, a kdy nikoli. Hanafijská právní škola je kategorická a považuje manželství za platně rozvedené, i když byla žena zapuzena v žertu

---

⁵³⁸ Pokud se ale jedná o tzv. *chul'* (viz níže), musí být žena již plnoletá. Blíže viz UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 323, 325–326.

⁵³⁹ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 330.

⁵⁴⁰ Islámské právo rozlišuje mezi imbecilem (*ma'túh*) a šílencem (*madžnún*). Imbecil má velmi nízké IQ, není schopen posoudit své jednání, hovoří iracionálně a jedná jako blázen. Šílenec je osoba, která ztratila naprosto rozum a nerozlišuje mezi dobrem a zlem. Zapuzení vyřčené imbecilem dle všech imámů nemá žádné právní následky.

⁵⁴¹ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 355.

či muž byl při jeho vyslovení pod vlivem alkoholu nebo v delíriu.⁵⁴² Úmysl tak pro Abú Hanífu hraje podružnou roli. Málík a Šáfí'í považují rozvod pod vlivem omamných látek za neplatný. Hanbalovci nicméně rozlišují mezi případy, kdy se muž nerozumně opil a pamatuje si své jednání, a těmi, kdy si nevzpomíná na své jednání. V prvním případě je zapuzení platné a v druhém nikoli.⁵⁴³ Ibn Hanbal klade důraz na úmysl a ten „přebije“ i chybný projev vůle. Takže pokud by např. řekl: „Zapuzuji tě třikrát!“ a měl na mysli jen: „Zapuzuji tě!“, pak je žena zapuzena jen jedenkrát (obě dvě formulace zapuzení jsou odlišné co do následků, viz níže). Co když ale bylo zapuzení vysloveno pod nátlakem? I zde Abú Hanífa zastává stejnou pozici a považuje zapuzení za platné. Argumentem pro ponechání v platnosti má být možnost muže se svobodně rozhodnout. Ibn Hanbal ale namítá, že mohou nastat situace, kdy muž není pánem svého jednání. Pokud pak jeho vnější projev vůle nekoresponduje s vnitřním chtěním, pak není možné s ním spojovat následky.⁵⁴⁴ Málík s ním souhlasí. Dokud jsou muž nebo jeho rodina vystaveni přímé hrozbě, je jednání považováno za neplatné. Málík má pochyby jen v případě, že je ohrožen „jen“ mužův majetek. Na čem se školy shodnou je, že projev vůle nesmí být učiněn ve stavu mdlob či ve spánku,⁵⁴⁵ kdy není o absenci úmyslu pochyb.

Hojně diskutovaným tématem mezi právníky je smrtelná nemoc muže a její vliv na zapuzení. Všichni právníci jsou toho názoru, že zapuzení je platné, nicméně se již neshodnou, zda je žena oprávněna po svém muži dědit (blíže viz kapitolu o následcích zrušení a zániku manželství).

---

⁵⁴² Hanafijská škola v porovnání s ostatními školami mnohem více klade důraz na vnější projev bez většího ohledu na vůli jednajícího (a okolnosti, které zjevně ukazují na absenci vůle jednajícího – pokud je např. ve stavu opilosti). Rohe proto označuje hanafijskou školu za „extrémně přátelskou vůči *taláqu*.“ ROHE, Mathias. Das neue ägyptische Familienrecht: Auf dem Weg zu einem zeitgemäßen Islamischen Recht. *Das Standesamt: Zeitschrift für Standesamtwesen, Familienrecht, Staatsangehörigkeitsrecht, Personenstandsrecht, internationales Privatrecht des In- und Auslands*. 2001, 54. Jahrgang, Nr.7, s. 195.

⁵⁴³ TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 89.

⁵⁴⁴ Např. když je muž mučen, byl vystaven žáru slunce atd. TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 88–89.

⁵⁴⁵ NASIR, Jamal. *The Islamic Law of Personal Status*. London: Kluwer Law International, 1986, s. 105.

12.2.4 Stav ženy v době zapuzení

Muž, jak již bylo výše uvedeno, by měl ženu zapudit ve stavu její čistoty. Pokud by tak neučinil a zapudil ji v době menstruace, nesplnil by požadavky klade-
né na zapuzení a měl by vzít ženu zpět. Hanafijská právní škola sice považuje
zapuzení v době menstruace za platně provedené, nicméně doporučuje, aby
si muž ženu vzal zpět a po ukončení nečistého období ženy se teprve rozhodl,
zda ji chce zapudit, či nikoli.⁵⁴⁶ Podle málikovců by došlo k zapuzení, ale bez
právních následků s ním spojených a muž by byl nucen vzít ženu zpět, a to
pod pohrůžkou trestu odnětí svobody. Pokud ženu nevezme zpět, bude uvěz-
něn, v případě nutnosti bude následovat fyzický trest a pokud ani poté ženu
nevezme zpět, bude povinen ji přijmout na základě soudního rozhodnutí.⁵⁴⁷
Klíčové je tedy zjištění stavu ženy v době zapuzení. V tomto ohledu se názo-
ry mohou lišit i v rámci právní školy. Některým málikovcům stačí svědectví
ženy (Sídí Khalíl) a jiní vyžadují „přezkum“ stavu jinou ženou (Ibn Júnus).⁵⁴⁸
Jiné požadavky na stav ženy v době zapuzení nejsou stanoveny.

12.2.5 Forma zapuzení

Zapuzení může být vyjádřeno různým způsobem – ústně či písemně. Obě
dvě formy jsou dle práva dovolené. Slovo zapuzení by mělo být vyjádřeno
explicitně nebo implicitně. Podle toho se pak rozlišuje mezi explicitním (*sa-
rīh*) a implicitním rozvodem (*kinája*).⁵⁴⁹ V případě explicitního zapuzení se
zpravidla používá formulace: „Zapuzuji tě!“ Formulace musí obsahovat slovo
taláq či jiné odvozeniny od kořene t-l-q. Je-li podobná věta vyřčena, je man-
želství rozvedeno bez ohledu na úmysl. Na tomto se shodují všechny sunnit-

---

⁵⁴⁶ AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafi School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 410.

⁵⁴⁷ RUSSELL, Alexander David – SUHRAWARDY, Abdullah Al-Ma'mun. *A Manual of the Law of Marriage: From the Mukhtasar of Sidi Khalil*. Lahore: Law Publishing Company, [1979], s. 135–137.

⁵⁴⁸ RUSSELL, Alexander David – SUHRAWARDY, Abdullah Al-Ma'mun. *A Manual of the Law of Marriage: From the Mukhtasar of Sidi Khalil*. Lahore: Law Publishing Company, [1979], s. 138.

⁵⁴⁹ AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafi School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 411.

ské právní školy. Ší'a dvanácti imámů na druhou stranu požaduje striktně explicitní vyjádření zapuzení a zároveň i úmysl.⁵⁵⁰

V případě explicitního zapuzení jsou užita například tato slova: „Jsi rozvedená“ (*anti táliq*),⁵⁵¹ „jsi zapuzená žena“ (*muttaliqa*) či „zapudil jsem tě“ (*talaqtuki*) a v případě implicitního: „Jsi pro mě zakázaná!“, „Jsi sama!“, „Počítej si svou lhůtu!“ (míněno svou *‘iddu*), „Nejsi již déle pro mne dovolená!“, „Zahal se!“ či „Vrať se ke své rodině!“⁵⁵² Jedná se tedy opět o jednostranné prohlášení manžela, z kterého je patrný úmysl rozvést se se ženou. Je-li zapuzení vyjádřeno metaforicky, není manželství rozvedeno, ledaže je možné doložit úmysl. Toho názoru jsou šáfi'ovci⁵⁵³ i hanbalovci. Názorným příkladem kazuistického přístupu k právu je případ, kdy muž na dotaz: „Máš ženu?“ odpoví: „Ne.“ nebo když na otázku: „Zapudil jsi svou ženu?“ odpoví: „Ano.“ V případě první konverzace muž implicitně ženu zapudil (pokud zde byl úmysl ji zapudit), zatímco po kladné odpovědi na otázku ohledně jejího zapuzení je zapuzení považováno za explicitní, a tudíž došlo k zapuzení bez ohledu na úmysl.⁵⁵⁴ Ibn Hanbal zase uvádí jiné případy, kdy je prohlášení manžela považováno za jednoduché zapuzení, je-li úmysl se s ženou rozvést: „Vypadni!“, „Jdi!“, „Jsi svobodná.“⁵⁵⁵ Školy pak velmi odlišně přistupují k tomu, jaké má prohlášení následky, zda je žena definitivně rozvedena, nebo je zde šance přehodnotit situaci. Vše souvisí s dělením zapuzení na jednoduché, dvojité a trojité (viz níže), jež mají odlišné právní následky. O tom, do jaké míry jsou školy schopné zacházet do detailu, si můžeme udělat obrázek z následujícího řešení „problému“. Pokud dokonce ani muž neví, zda chtěl ženu zapudit jedním, dvojím nebo trojím zapuzením, pak Ibn Hanbal tvrdí, že se jedná

⁵⁵⁰ ROHE, Mathias. *Das islamische Recht: Geschichte und Gegenwart*. München: Verlag C. H. BECK, 2009, s. 91.

⁵⁵¹ Nesmí však již říci: „Jsi rozvedená, dá-li Bůh!“ to by pak nemělo efekt zapuzení.

⁵⁵² Příklady dalších slovních vyjádření implicitního zapuzení viz AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafí School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 413.

⁵⁵³ AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana, 2008, s. 559.

⁵⁵⁴ AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana, 2008, s. 560.

⁵⁵⁵ Ibn Hanbal považoval tyto způsoby rozvodu za trojí zapuzení, jak o něm bude pojednáno níže. Pokud však muž řekl: „Nemám žádnou ženu“, „Jsi pro mne nedovolenou, myslím tím tímto rozvodem“, pak se to považoval za jednoduché zapuzení. SPECTORSKY, Susan. *Chapters On Marriage and Divorce: Responses of Ibn Hanbal and Ibn Ráhwayh*. Austin: University of Texas Press, 1993, s. 30.

o jednoduché zapuzení, manželství však není rozvedeno do doby, než si muž zjistí, co zamýšlel.⁵⁵⁶

Otázkou je, zda zapuzení musí být přítomni svědci, jak naznačuje již sám verš 65:2 *A vyžádejte si svědectví dvou osob spravedlivých mezi vámi a přistupte k svědectví při Bohu*. Mezi právníky nepanuje shoda, zda je přítomnost svědků v době zapuzení a jeho případného „zpětvzetí“ povinností (Qurtubí, imám Rází), nebo je jen vhodné, aby akt dosvědčili (Ibn Kathír, al-Bajdáwí). I když jsou mezi některými právníky spory o tom, zda se jedná spíše o povinnost, nebo jen o doporučení, nespojují s absencí svědků neplatnost zapuzení. Tedy bez ohledu na přítomnost svědků dochází k rozvodu.⁵⁵⁷

Jak již bylo výše uvedeno, muž má právo postoupit vyslovení rozvodu na jinou osobu, jeho ženu. Právo zapuzení je tak postoupeno na ženu samotnou, která „sama sebe“ rozvede. Na základě výše uvedeného rozlišuje islámské právo, resp. sunnitě, mezi postoupením práva na zapuzení (*tafwíd at-taláq*) a zastoupením (*tawkíl*) při výkonu práva zapudit ženu. Ší'ité nepřipouštějí postoupení práva na ženu.⁵⁵⁸

12.2.6 Postoupení práva na zapuzení (*tafwíd*)

Oprávnění postoupit vyslovení rozvodu (*tafwíd at-taláq*) je odvozováno z Koránu, konkrétně z verše 33:28: *Proroku, rci manželkám svým: „Přejete-li si tento život pozemský a ozdoby jeho, tedy pojďte, nechám vás ho užívat a propustím vás krásným propuštěním.“* Prorok tak měl dát svým ženám možnost volby života s ním, nebo rozvodu. Ší'ité nicméně nepřipouštějí, aby právo zapuzení bylo postoupeno jiné osobě.⁵⁵⁹

Sunnité však delegaci dovolují – za splnění následujících podmínek: Postupitel musí být zletilý a přičetný, aby mohl postoupit své právo k rozvodu. Postoupení práva může být sjednáno před uzavřením manželství, při

---

⁵⁵⁶ SPECTORSKY, Susan. *Chapters On Marriage and Divorce: Responses of Ibn Hanbal and Ibn Ráhwayh*. Austin: University of Texas Press, 1993, s. 31.

⁵⁵⁷ Jen ší'ité vyžadují striktně přítomnost svědků a pokládají to za jednu z podmínek pro účinný rozvod. Blíže viz UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 333–337.

⁵⁵⁸ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 340.

⁵⁵⁹ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 340.

uzavření manželství i během manželství. Je dovoleno si dokonce sjednat pouze postoupení vázané na splnění podmínky/určitou právní skutečnost.⁵⁶⁰ Postupníkem může být i žena, a to dokonce i nezletilá. Vykonat postoupené právo však smí, až nabude zletilosti. Na tomto se shodne Abú Hanífa a Ibn Hanbal.⁵⁶¹ Naopak Šáfi'í vyžaduje, aby žena již byla v okamžiku cese zletilá.⁵⁶²

Výkon postoupeného práva může, ale nemusí být časově omezen, tj. může být určena doba, po kterou je právo postoupeno. Je-li doba trvání postoupeného práva ohraničena, pak po jejím uplynutí již postupník není oprávněn k výkonu práva, resp. zapuzení po uplynutí doby je neúčinné. Nicméně hanafijci považují vyjádření nabídky muže, že si žena „může vybrat“ či „vzít věci do svých rukou“ za časově omezenou nabídku, kdy právo zapudit se může být vykonáno pouze bezprostředně poté,⁵⁶³ jinak zaniká.⁵⁶⁴ Dále pak kazuisticky řeší postoupení práva na zapuzení na jiného muže. Řekne-li manžel jinému muži: „Zapud' mou ženu,“ pak ji dotýčný muž může zapudit jen po dobu sezení. I po skončení sezení by ji mohl zapudit jen v případě, že by manžel řekl „Zapud' ji, pokud chceš.“ Mezi hanbalovci je možné zaznamenat vícero

⁵⁶⁰ Je možné sjednat postoupení práva k rozvodu pro případ, že se muž ožení s další ženou, nebo pro případ, že muž neplní vyživovací povinnosti vůči rodině. Základním předpokladem však je, že žena nepřispěla k této skutečnosti (např. pokud odmítla žít se svým manželem bezdůvodně, pak manžel není povinen jí zajišťovat výživné. V tomto případě neplnění vyživovací povinnosti nemůže být důvodem pro rozvod, byť by jinak ženě bylo postoupeno právo k rozvodu). Příkladem dalších podmínek, které je možné si sjednat, je např. když muž nežije počestně, když muž opustí ženu, aniž by jí zanechal prostředky na obživu, když nezaplatí ženě její první část *mahru* na požádání či pokud by další ženu ubytoval ve společném bydlení s první ženou bez jejího souhlasu nebo pokud by se přestěhovali na jiné místo, než byl uzavřen sňatek atd.

⁵⁶¹ Hanbalovci jen vyžadují, aby dívka si byla vědoma obsahu postupovaného práva a aby chápala, co rozvod obnáší.

⁵⁶² UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 341.

⁵⁶³ Princip časového omezení nabídky možnosti se zapudit není specifikum islámského rodinného práva. I při uzavírání smluv se vycházelo z časového omezení nabídky na dobu „sezení“, tj. obchodního jednání (*‘aqd al-madžlis*).

⁵⁶⁴ Pokud je ženě nabídnuta možnost se nechat zapudit, pak toto právo zaniká v okamžiku, kdy se žena zvedne a (sedí-li) odejde-li, nebo se začne věnovat nějaké jiné činnosti. AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafí School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 422.

stanovisek k časovému omezení, na kterém se shodnou, na jeho délce však nikoli. Málíkovci naopak časově neomezovali postoupení práva na *taláq*.⁵⁶⁵

Z hlediska našeho práva je nutné zdůraznit, že postoupením práva na rozvod manželovo právo ženu zapudit nezaniká. I nadále může v souladu s právem ženu zapudit.⁵⁶⁶

Sporné je, zda se jedná o postoupení odvolatelné (*taláq tawkíl*), nebo neodvolatelné (*taláq al-tafwíd*).⁵⁶⁷ Hanafijský *madhhab* je názoru, že jednou postoupené právo ženě není již možné odvolat a opírají se při tom o analogii k nabytí vlastnického práva. V případě, že je ale zmocněna k vyslovení zapuzení jiná, třetí osoba, je možné postoupení práva odvolat do okamžiku, kdy bylo vykonáno. Podobný názor zastává i Málík. Šáfí'í a Ibn Hanbal naopak považují postoupení práva manželem za odvolatelné kdykoliv do jeho uplatnění, ať už je postupníkem žena, či se nechává muž zastoupit zmocněncem.⁵⁶⁸

12.2.7 Dělení zapuzení z hlediska posouzení jeho dovolenosti

Ideální zapuzení (taláq as-sunna)

Je zapuzení, které je preferované a považované za jsoucí v souladu s Muhammadovou praxí.⁵⁶⁹ Podle této praxe muž, který konzumoval manželství, vysloví zapuzení v jednom období čistoty, kdy si s ženou nevyměňoval intimnosti, a nechá uplynout čekací dobu, tj. tři periody, a manželství je rozvedeno. Po dobu trvání čekací doby je možné ale přehodnotit své rozhodnutí a rozhodnout se pro setrvání v manželství, jak je doporučováno Koránem

---

⁵⁶⁵ TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 92.

⁵⁶⁶ ANDERSON, Norman. *Islamic Law in the Modern World*. New York: New York University Press, 1959, s. 57.

⁵⁶⁷ HALLAQ, Wael B. *Shari'a: Theory, Practice, Transformations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 283.

⁵⁶⁸ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 343.

⁵⁶⁹ Když se Ibn Qusaj ptal Ibn Hanbala na tento způsob zapuzení, pak Ibn Hanbal odpověděl: *Je to to, když muž zapudí svou ženu v období její čistoty, aniž by s ní měl sexuální styk. Způsob, kterým nařídil Prorok, aby se Ibn 'Umar rozvedl se svou ženou*. Tenkrát přišel 'Umar za Prorokem s tím, že jeho syn zapudil svou ženu v době, kdy menstruovala. Prorok nařídil, aby ženu vzal zpět a zapudil ji v okamžik, kdy je rituálně čistá. Toto je zaznamenáno ve sbírkách *hadíthů* jak od Bucháriho, Abú Dáwúda, tak i Nasá'ího.

2:228: *A je spravedlivější, jestliže manželé jejich si je vezmou nazpět v tomto stavu, pokud si přejí usmíření. Výše doporučené „zpětvzetí“ ženy (radž'a) je možné v době její čekací doby a má za následek pokračování manželství.*

Co je ale zpětvzetí ženy a jaké jednání manžela vede k ukončení běhu čekací doby, není však vždy zcela jasné. Nepochybně pohlavní styk vede k ukončení procesu zapuzení. Co se ale týče smyslných polibků a doteků, nepanuje již shoda. Hanafijská právní škola spojuje s takovým jednáním ukončení čekací doby⁵⁷⁰ a málikovská škola zastává stejný názor, byť nepovažuje uvedený způsob za nejvhodnější. Naopak Šáfi'í vyžadoval, aby muž ještě před započítáním intimností se svou ženou v době *'iddy* výslovně projevil svůj úmysl ponechat si ženu za manželku, např.: „Beru ji zpět“, „Podržím si ji“.⁵⁷¹ Rozhodnutí o zpětvzetí ženy je plně v kompetenci muže a souhlas ženy s pokračováním manželství není rozhodný.⁵⁷²

Pokud se manželé k sobě během stanovené doby nevrátí, manžel ženu „propustí“, pak je manželství považované za rozvedené, jak upravuje Korán v 2:229: *Rozvod je možný dvakrát, potom lze podržet manželku podle správné zvyklosti nebo ji propustit v dobré vůli.*

Je možné rozlišovat dva druhy zapuzení v souladu s Muhammadovou praxí – *taláq ahsan* a *taláq hasan*.

Zapuzení nejvíce schvalované (taláq ahsan)

Taláq ahsan představuje zapuzení dokonané po uplynutí stanoveného času. Manžel jedenkrát vysloví zapuzení v době, kdy žena nemenstruuje,⁵⁷³ s tím, že se musí zdržet intimností po předepsanou dobu (*'idda*). Na tomto způsobu rozvodu se shodnou všichni „zakladatelé“ právních škol a považují ho za

⁵⁷⁰ Podle hanafijské právní školy vede ke zpětvzetí ženy nejen pohlavní styk, ale i políbení ženy, vášnivé hlazení ženy či toužebné pohledy na její intimní partie těla. AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafí School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 425.

⁵⁷¹ AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana publications, 2008, s. 565.

⁵⁷² AL-MARGHÍNÁNÍ, Burhán al-Dín al-Farghání. *Al-Hidáyah: The Guidance*. Vol. 2. Bristol: Amal Press, 2008, s. 11.

⁵⁷³ To odpovídá tradicím. Podle jednoho *hadíthu* měl přijít 'Umar za Muhammadem a zeptat se ho na formu zapuzení, resp. zda jeho syn ('Abdulláh ibn 'Umar) postupoval v souladu s *šar'ou*, když zapudil svou ženu v době, kdy menstruovala. Prorok měl označit jeho jednání v rozporu se sunnou.

nejvhodnější způsob, jak se rozvést, a Málík ho dokonce považuje za jediný dovolený způsob, jak ženu zapudit.⁵⁷⁴

Dovolené zapuzení (taláq hasan)

Další dovolenou formou zapuzení je *taláq hasan*. Muž pronese zapuzení celkem třikrát v průběhu tří po sobě následujících období, kdy je žena prosta menstruace a zároveň s ní nemá intimní vztah po stanovenou dobu (*ʿidda*). Ideální je pronést jedno zapuzení vždy v období čistoty ženy. Vyslovit zapuzení najednou v jeden okamžik není považováno za doporučené. Staví se proti němu jak Málík, tak i Abú Hanífa a shledávají ho odporným. Aš-Šáfiʿí ho nicméně považuje za *taláq as-sunna*, tedy v souladu s praxí.⁵⁷⁵

Neschvalované zapuzení (taláq al-bidʿa „inovativní zapuzení“ či „hříšné zapuzení“)

Jsou způsoby zapuzení, které jsou zavrhované, přesto ale považované za platné z pohledu práva (podle většiny právníků). Nicméně jsou klasifikovány jako hříšné pro svou „novotu“ a inovaci stávající uznávané praxe a také proto, že jdou proti „duchu *šaríʿy*“.⁵⁷⁶ Hanafijci se domnívají, že *taláq al-bidʿa* je v rozporu se sunnou.⁵⁷⁷

Zavrženíhodné zapuzení může být dvojího druhu: manžel vysloví zapuzení třikrát v jeden okamžik (tzv. *triple taláq, dreifache Verstoßung*). Zapuzení vyslovené v průběhu jednoho jediného období „čistoty“ – tzn.: „Zapuzuji tě, zapuzuji tě, zapuzuji tě!“ (*taláq, taláq, taláq*) nebo: „Zapuzuji tě třikrát“ či „Jsi zapuzena třikrát v souladu se sunnou!“ (*anti tálíqun thaláthan lil-sunna*) se považuje sice podle všech sunnitských právních škol za dovolené, nicméně nevhodné. Učenci oba dva druhy neschvalovaného zapuzení zavrhují, podle hanafijců jsou dokonce hříchem. Neposkytuje totiž čas na přemýšlení

---

⁵⁷⁴ TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 87.

⁵⁷⁵ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 314.

⁵⁷⁶ SIDDIQI, Muhammad Iqbal. *The Family Laws of Islam*. New Delhi: S. M. Shahid for International Islamic Publishers, 1986, s. 224.

⁵⁷⁷ AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafí School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 407.

nad následky a neposkytuje prostor pro případné usmíření. Podle ší'itského práva dokonce není takovéto zapuzení dovolené.⁵⁷⁸ Po trojím zapuzení musí žena čekat tři periody, než je opět volná a může svobodně uzavřít další sňatek. Vzhledem k tomu, že tento typ zapuzení je neodvolatelný, není možné, aby žena uzavřela sňatek se svým exmanželem, aniž by uzavřela manželství s jiným mužem.⁵⁷⁹

12.2.8 Odvolatelné a neodvolatelné zapuzení

Islámské právo rozlišuje mezi zapuzením, resp. rozvodem odvolatelným (*taláq ar-radž'í; revocable divorce*), „odhodlaným“, neodvolatelným rozvodem (*decisive divorce, irrevocable divorce; bá'in bajnúna sughrá*) a neodvolatelným, definitivním (*final divorce; bá'in bajnúna kubrá*). V níže uvedených případech se počítá s tím, že manželství bylo konzumováno. Není-li manželství konzumováno, pak zde není žádná čekací doba pro ženu⁵⁸⁰ a *taláq* je neodvolatelný.

Pokud manžel třikrát vyslovil formulaci: „Zapuzuji tě!“ a zdržel-li se po dobu tří měsíců intimností se svou ženou, jedná se o rozvod neodvolatelný. Pokud ale manžel formulaci vyslovil jen jedenkrát až dvakrát a nepoužil slovo „neodvolatelně“ (*bá'in*), nachází se žena ve stavu nejistoty. Buď bude vysloveno zapuzení potřetí a zapuzení dokonáno, nebo může zůstat v manželství. Takovéto vyslovení zapuzení jen jedenkrát až dvakrát je vnímáno jako pohružka rozvodem nebo „výchovné opatření“ a je klasifikováno jako rozvod odvolatelný.⁵⁸¹

Pokud muž vyslovil zapuzení jedenkrát a zamýšlí se s ní definitivně rozvést, musí se tedy po tři její „období čistoty“ zdržet veškerých intimností, které si jen manželé mohou vyměnit. Pokud ale v mezidobí vezme zapuzení zpět (např. slovy: „Vzal jsem tě zpět, ženo má!“) nebo naváže s manželkou intimní vztah, je období nejistoty ukončeno a je dále pokračováno v manželství.

⁵⁷⁸ SCHIRRMACHER, Christine – SPULER-STEGEMANN, Ursula. *Frauen und die Scharia: Die Menschenrechte im Islam*. München: Wilhelm Goldmann, 2004, s. 160.

⁵⁷⁹ ESPOSITO, John L. – DELONG-BAS, Natana J. *Women in Muslim Family Law: Contemporary Issues in the Middle East*. Second edition. New York: Syracuse University Press, 2001, s. 57.

⁵⁸⁰ „Čekací doba“ (*idda*) má sloužit ke zjištění, zda je žena těhotná, či nikoli.

⁵⁸¹ UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 318.

V tomto případě není nutné uzavírat novou manželskou smlouvu, neplatí se nové obvěnění. K obnovení manželství dochází bez ohledu na souhlas ženy.⁵⁸²

Pokud manžel ženu zapudí jedenkrát až dvakrát a nenaváže s ženou intimní styk nebo ji nevezme zpět, platí manželství za neodvolatelně rozvedené (*taláq bá'in sughrá* – *irrevocable divorce of minor degree* – nižšího stupně). Změnil-li by muž svůj názor a chtěl-li by svou bývalou ženu pojmout opět za manželku, mohou uzavřít novou manželskou smlouvu a stát se manželi.⁵⁸³ Pokud by se ale jednalo o neodvolatelně rozvedené manželství vyššího stupně (*taláq bá'in kubrá* – *irrevocable divorce of major degree*), je možnost oženit se znovu se stejnou ženou ztížena. Žena pak dle práva musí být nejdříve provdána za jiného muže, jak to vyžaduje Korán: *Jestliže zapudí muž ženu svou, není mu potom povoleno dříve, než byla vdána za jiného muže. A když tento se s ní rozvede, není pro žádného z obou hříchem, jestliže se k sobě vrátí, domnívají-li se, že budou dodržovat omezení Bohem daná.* (2:230). Podle některých musí být splněn i další požadavek – navázání intimního vztahu (tzn., že musí dojít k pohlavnímu styku),⁵⁸⁴ jak nejen šafi'ité ale i hanafité⁵⁸⁵ vyžadují. Manželství musí být ukončeno a následně se musí počkat, než uplyne ženina zákonná lhůta (*'idda*), a teprve až pak si může vzít znovu svého původního manžela. To odpovídá i *hadíthům*.⁵⁸⁶ Manželství se tradičně označuje za tzv. *tahlíl* manželství.

V praxi to samozřejmě mohlo vést k tomu, že pokud exmanžel stál o to znovu se oženit se svou exmanželkou, byla uzavírána manželství za účelem splnění výše uvedené podmínky. Nejedná se však o obcházení zákona? I zde

⁵⁸² UR-RAHMAN, Tanzil. *A Code of Muslim Personal Law: Volume I*. Karachi, Pakistan: Hamdard National Foundation, 1978, s. 319.

⁵⁸³ ROHE, Mathias. *Das islamische Recht: Geschichte und Gegenwart*. München: Verlag C. H. BECK, 2009, s. 92.

⁵⁸⁴ Podle hanafijské právní školy postačuje dokonce jen penetrace. AL-MARGHÍNÁNÍ, Burhán al-Dín al-Farghání. *Al-Hidáyah: The Guidance. Vol. 2*. Bristol: Amal Press, 2008, s. 20.

⁵⁸⁵ Kodifikace Qadrí Paši čl. 28 *Je muži zakázáno, aby si vzal svobodnou ženu, kterou třikrát zapudil, ledaže platně uzavřela manželství s jiným mužem, které bylo skutečně konzumováno, poté byla žena zapuzena nebo její muž zemřel a její čekací doba uplynula.*

⁵⁸⁶ ... 'A'íša uvedla: „Jeden muž vyslovil potřetí rozvod (*taláq*) před svou ženou a jeho rozvedená žena si vzala jiného muže, který se s ní rozvedl (aniž by se jí dotknul). Na to byl Prorok (NBŽM) dotázán: jestli si může po právu (znovu) vzít svého prvního manžela. Prorok (NBŽM) řekl: „Ne, jen pokud ten druhý (muž) neokusil její sladkosti, jako okusil ten první“ (tzn., dokud není manželství zkonsumováno). (Bucharí)

se ovšem projevuje pluralita právních názorů, a to dokonce i v rámci škol. Málíkovci vyžadují, aby „prozatímní“ manžel byl dospělý, hanafijci ale připouštějí i možnost sňatku s nezletilým, pokud je schopen pohlavního styku. Málíkovci kladou na druhého manžela i další podmínku – musí být prost úmyslu (vysloveného i nevysloveného) se s ženou v zápětí rozvést. Pro většinu hanafijců bylo sice ohavné, ale postačující, pokud bylo manželství uzavřeno i s úmyslem *de facto* obejít zákon a vědomě uzavřít manželství již předem odsouzené k zániku.⁵⁸⁷ Žena pak jen dosvědčila, že došlo ke konzumaci a uplynutí její *‘iddu*. Abú Júsif, hanafijec považoval manželství uzavřené jen za účelem splnění podmínky za neplatné, a tudíž si muž nemohl svou exmanželku vzít.⁵⁸⁸ Aš-Šáfí‘í ve svém důsledku zkombinoval oba dva výše uvedené názory a považoval manželskou smlouvu za neplatně uzavřenou, pokud v ní bylo výslovně ujednáno, že manželství bude následně rozvedeno. Proti nevyjádřenému úmyslu se v brzké době rozvést však nic nenamítal a nespojoval s ním právní následky. Hanbalovci byli sice vcelku skeptičtí k požadavku oženit se zprvu s někým jiným, aby se mohli exmanželé k sobě vrátit. Obávají se možné analogie s tzv. dočasným manželstvím, které je podle sunnitů zakázané.⁵⁸⁹ Nicméně trvají na absenci úmyslu manžela se s ženou rozvést – ať již vyjádřeného ve smlouvě, nebo ústně.⁵⁹⁰

Současné právní úpravy definují manželství jako dlouhodobý svazek, s tím, že ujednání o dočasné povaze manželství nejsou dovolená. Klausule omezující trvání manželství vedou v celé řadě zemí k neplatnosti těchto ujednání, nebo dokonce i k neplatnosti smlouvy samotné. Nicméně je zde možnost jak docílit konvalidace – smlouva se přetransformuje ve smlouvu „o trvalém“ manželství. Státy mají pak tendenci se držet hanafijské právní školy a jejího názoru na *tahlíl* manželství, což ve svém důsledku znamená jeho připuštění.⁵⁹¹

⁵⁸⁷ AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafi School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 428.

⁵⁸⁸ TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 88.

⁵⁸⁹ K tomuto stanovisku se přiklonil i Mahmúd Šaltút, bývalý rektor al-Azharu v polovině 20. let, stejně jako Tantáwí, další bývalý rektor al-Azharu.

⁵⁹⁰ Blíže viz FREYER STOWASSER, Barbara – ABDUL-MAGD, Zeinab. *Tahlil Marriage in Shari‘a, Legal Codes, and the Contemporary Fatwa Literature*. In: Haddad, Yvonne Yazbeck – Freyer Stowasser, Barbara. *Islamic Law and the Challenges of Modernity*. Walnut Creek: Altamira, 2004, s. 163–165.

⁵⁹¹ Blíže k situaci v jednotlivých zemích viz FREYER STOWASSER, Barbara – ABDUL-MAGD, Zeinab. *Tahlil Marriage in Shari‘a, Legal Codes, and the Contemporary Fatwa Literature*.

12.2.9 Zapuzení vázané na splnění podmínky (ta^líq at-taláq)

Existuje i možnost, že dojde k zapuzení, pokud je splněna určitá podmínka.⁵⁹² Např. formulace: „Když vstoupíš do toho domu, jsi zapuzená!“, „Vyjdeš-li z domu, aniž bych o tom věděl, jsi zapuzena!“ nebo „Když prodám toto zboží, bude má žena zapuzena“, ale i „Až začne tvá perioda, jsi zapuzena“ nebo „Zítří jsi zapuzena“, kdy žena je zapuzena okamžikem, kdy vyjde slunce. Podmínka může být ale vázána na mužovo jednání či případně na jednání třetí osoby – „Když XY vstoupí do domu, jsi rozvedena“.⁵⁹³ Formulace podobného rázu je považována za přísahu a pokud nastane podmínka uvedená v přísaze, je žena zapuzena. Vychází se při tom z téměř neomezeného práva muže svou ženu zapudit. Podle hanafijců je žena zapuzena bez ohledu na podstatu přísahy. Naopak hanbalovci byli skeptičtí a soustředili svůj zájem na úmysl manžela v době vyslovení přísahy.⁵⁹⁴ Nicméně by se měl muž poté, co nastane určitá podmínka, rozhodnout mezi pokáním, nebo zapuzením.

Současné právní úpravy většinou takovéto zapuzení nedovolují a považují ho za absolutně neplatné.⁵⁹⁵ Jen v některých zemích *expressis verbis* dovolené (Jordánsko čl. 96, Libanon čl. 106), v některých však zakázané (Egypt, Kuvajt, Maroko, Sýrie).

12.2.10 Zapuzení ženy v současných právních úpravách

Zapuzení podle současných právních úprav není považováno za soukromoprávní akt. Aby působilo právní následky, je ve většině případů nutná součin-

---

In: Haddad, Yvonne Yazbeck – Freyer Stowasser, Barbara. *Islamic Law and the Challenges of Modernity*. Walnut Creek: Altamira, 2004, s. 170 an.

⁵⁹² Kdy se použijí při vyjádření podmínky následující slova: když (*in*), když (*idhá*), kdykoli (*idhá má* či *kullamá*, *matá má*), každý, každá (*kullu*), kdy (*matá*). AL-QUDÚRÍ, Ibn Hamdán. *A Manual of Islamic Law According to the Hanafí School*. London: Ta-Ha, 2010, s. 417.

⁵⁹³ Podle šáfi'ovců hraje roli pro posouzení platnosti zapuzení i fakt, zda osoba věděla o existenci takovéto podmínky a zda by třetí osobě mohlo vadit, že způsobila zánik manželství. Blíže viz AL-MISRI, Ahmad ibn Naqib. *Reliance of the Traveler: A Classic Manual of Islamic Sacred Law*. Beltsville: Amana, 2008, s. 561.

⁵⁹⁴ TUCKER, Judith E. *Women, Family, and Gender in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 91.

⁵⁹⁵ EBERT, Hans-Georg. *Das Personalstatut arabischer Länder: Problemfelder, Methoden, Perspektiven. Ein Beitrag zum Diskurs über Theorie und Praxis des Islamischen Rechts*. Frankfurt am Main: Petr Lang, 1996, s. 110.